Αθήνα-Μόσχα: Cancelled: Φέσια εν πτήσει

Σάββας Πατσαλίδης

☆

Υπάρχουν δύο ειδών φέσια: τα κυριολεκτικά και τα μεταφορικά. Τα πρώτα τα συναντούμε στην αγορά· τα άλλα σε ποικίλους χώρους, μεταξύ των οποίων και το θέατρο. Η ειδοποιός διαφορά είναι ότι της μεν αγοράς τα δοκιμάζεις πριν τ' αγοράσεις (γι' αυτό συνήθως σου κάθονται κάπως πιο ωραία στο κεφάλι), του δε θεάτρου σου τα πουλάνε και μετά σου τα φοράνε, οπότε δεν μπορείς να προβλέψεις μέχρι πού μπορεί να σου φτάσουν.

Σήμερα θα σταθούμε στις περιπτώσεις εκείνες όπου το φέσι σου φτάνει μέχρι το γόνατο—αναγκαία διευκρίνιση για να ξέρουμε και για ποιο πράγμα μιλάμε. Γιατί κυκλοφορούν θεάματα που ανήκουν μεν στα φέσια, ωστόσο θα μπορούσαν με κάποιες διορθωτικές κινήσεις—ίσως μια άλλη σκηνοθεσία, μια άλλη διανομή κ.λπ.—να απαλλαγούν από τη "ρεστσινιά" του κακού κι έστω και κάθιδρα να διεκδικήσουν κάποια εύσημα ελάχιστης ποιότητας. Όχι, δεν αναφερόμαστε στις ιάσιμες περιπτώσεις, αλλά στις ανίατες, εκεί όπου η θανατερή συνάντηση ενός θλιβερού κειμένου, μίας ανεκδιήγητης σκηνοθεσίας και ανάλογων ερμηνειών απαγορεύει την οποιαδήποτε διόρθωση.

Όταν συντρέχουν οι τρεις αυτοί λόγοι, τότε έχουμε τον ορισμό του φεσιού. Και ειδικά εφέτος υπάρχει μια περίεργη υπερπροσφορά. Θα σταθώ σε ένα μόνο δείγμα γραφής, το ***Αθήνα-Μόσχα*** του Ε. Τσολακίδη. Όμως, πρώτα, ένα δυο γενικά σχόλια.

Επανειλημμένα η στήλη αυτή έχει ασχοληθεί με τη δουλειά που γίνεται στα ΔΗΠΕΘΕ της χώρας. Πονάει η περίπτωσή τους, γιατί αλλιώς τα φαντάστηκε η μακαρίτισσα η Μερκούρη κι αλλιώς μας προκύπτουν. Κάθε πέρσι και καλύτερα. Όχι πως εμείς, οι—υποτίθεται—αστοί, την κάνουμε καλύτερα τη δουλειά (τρομάρα μας), αλλά τέλος πάντων οι αριθμοί είναι μεγάλοι, οπότε και κάτι αν πάει στραβά όλο και κάποιο άλλο θα βρεθεί να το ισιώσει. Όμως τα πράγματα στην επαρχία είναι πολύ πιο δύσκολα και δύσκαμπτα. Οι επιλογές περιορισμένες και ο ορίζοντας των προσδοκιών του θεατή τόσο διαστρεβλωμένος από τα τηλεοπτικά σκουπίδια που διοχετεύουν οι γκουρού του τρας, που δύσκολα διορθώνεται. Όλα εναντίον. Γι' αυτό και χρειάζεται περίσσιο θάρρος αλλά και διορατικότητα από τους εκάστοτε ιθύνοντες, ώστε ο χώρος που

υπηρετούν να μπορέσει να λειτουργήσει ως εστία δημιουργίας, ανόδου του ποιοτικού επιπέδου, φυτώριο νέων ταλέντων, χώρος πειραματισμού και νέων προτάσεων.

Δυστυχώς, τα περισσότερα ΔΗΠΕΘΕ έχουν επιλέξει την εύκολη οδό: τη λογική της τηλεόρασης. Περιμαζεύουν ένα δυο αβανταδόρικα ονόματα που κυκλοφορούν στην πιάτσα (με ημερομηνία λήξης), κάποιο εύπεπτο θέμα/θέαμα και μετά νίπτουν τας χείρας. Γνώριμο το ρεφραίν: "Τι να κάνουμε, αυτά θέλει ο λαός!" Μα τι λέτε, καλοί μου άνθρωποι; Δηλαδή, εάν ο λαός θέλει εκτρώματα (ή του έχετε μάθει να τα θέλει) πρέπει ντε και καλά να του τα δώσουμε; Όχι, κυρίες και κύριοι, να μας λείπει τέτοια ερμηνεία της δημοκρατίας. Είναι καραμπινάτος λαϊκισμός, δικτατορία της μετριότητας, της ανευθυνότητας και του οπορτουνισμού. Η δημοκρατία είναι ο δυσκολότερος δρόμος. Θέλει δουλειά και θυσίες. Οι προσδοκίες του θεατή διαμορφώνονται στην πορεία. Και ένα ΔΗΠΕΘΕ μπορεί να συνεισφέρε,ι πηγαίνοντας κόντρα στις "κουράδες". Σίγουρα δεν είναι έργο εύκολο, όμως μπορεί να το πράξει. Δεν είναι ελεύθερο θέατρο που αν δεν πουλήσει θα κλείσει. Έστω και στενάζοντας και αναστενάζοντας, θα τα φέρει βόλτα. Άλλος πληρώνει. Γι' αυτό, ας κοιτάξουν αυτοί που τα διευθύνουν να κάνουν κάτι επί του προκειμένου.

Και για να μην ξεχνιόμαστε με τι αρχίσαμε, πίσω στο ΔΗΠΕΘΕ Κοζάνης και στο ***Αθήνα-Μόσχα*** που κατέβασαν μέχρι τη Θεσσαλονίκη (Θέατρο Σταυρούπολης). Απορία πρώτη: Γιατί, άραγε; Είναι η πολλοστή φορά που βλέπω το εν λόγω ΔΗΠΕΘΕ, ποτέ όμως σε σχολική παράσταση. Δεν μπορώ να μην είμαι σκληρός. Δεν είναι πράγματα αυτά. Δηλαδή, ποιος κοροϊδεύει ποιον! Είναι δυνατόν ένα κρατικό θέατρο να ανεβάζει τέτοιες σαχλαμάρες! Και για να μην παρεξηγηθώ, φυσικά ουδεμία αιχμή προς το πρόσωπο του κου Τσολακίδη. Στο κάτω κάτω ο άνθρωπος κατάφερε να κάνει αυτό που όλοι οι συγγραφείς επιθυμούν: να δει το έργο του να παίζεται, γνωρίζοντας—ελπίζω—πως, από τη στιγμή που κάτι δημοσιοποιείται, είναι ανοιχτό και στη δημόσια κρίση, που—λυπάμαι—δεν μπορεί να μην είναι σκληρή.

Το μόνο θετικό σχόλιο που εντίμως μπορώ να κάνω είναι ότι ήταν καλή η ιδέα του να εκμεταλλευτεί θεατρικά τη νέα Ελλάδα των μεταναστών και των παλιννοστούντων. Αλλάζει ραγδαία το δημογραφικό πρόσωπο της χώρας μας και μοιραία κάποια στιγμή θα αλλάξει και η θεατρική της γεωγραφία και θεματολογία. Όμως, κύριε Τσολακίδη, όχι αι έτσι. Είχατε την ιδέα και της αλλάξατε τα φώτα. Αυτό που γράψατε ήταν εργάκι της συμφοράς. Τάχα μου Τσέχωφ και πράσινα άλογα. Αν ζούσε θα σας έκανε μήνυση. Όχι για τη ιδέα. Ξαναλέω, ναι στην Όλγα, τη Μάσα και την Ειρήνα που ονειρεύονται

να πάνε στη Μόσχα και καταλήγουν εκατό χρόνια αργότερα στο κλεινόν άστυ, η μια καθαρίστρια, η άλλη καλόγρια κι η άλλη σε κάποιο μαγαζί. Αποδεκτά όλα αυτά ως αφετηρία. Παρακάτω τι γίνεται; Η ανάπτυξη του θέματος, των χαρακτήρων, οι συγκρούσεις, οι ιδέες, ο διάλογος; Με ψευδοκαταστάσεις, ψευδοδιλήμματα, ψευδοπαρεξηγήσεις, ψυχογραφικές αφέλειες, προσκοπικά γυμνάσματα, και λίγο μελό, έτσι για να μας βρίσκεται, δεν γίνεται θέατρο.

Και θέλετε και τη γνώμη μου για τους ηθοποιούς; Θλιβεροί. Κάπου μπέρδεψαν το θέατρο με τα καραγκιοζλίκια. Σταχυολογώ ελάχιστα απαράδεκτα (σκηνοθετημένα από τον ίδιο τον συγγραφέα). Χαζοχαρούμενη σκηνική συμπεριφορά, άσκοπα σούρτα φέρτα, βλακώδες κλείσιμο του ματιού στον θεατή (μπας και βγει εκβιαστικά λίγο γέλιο), στριγκλιές και υστερίες και φτου απ' την αρχή. Και ονομαστικά: Θ Προκοπίου: εάν είχα αυτή την εμφάνιση ως μοναδικό δείγμα γραφής, θα έλεγα—χωρίς δισταγμό—ουδεμία σχέση με την τέχνη του Διονύσου. Πίσω στη Σχολή για τα βασικά. Α. Κουρή: φάλτσα υπερκινητικότητα, συνεχείς τηλεοπτικές μουτσούνες χωρίς νόημα, προσχολικά τερτίπια. Υποκριτικά εντελώς απούσα η Κ. Μιχαήλ. Λες και μόλις κατέφθασε από άλλο έργο.

Δίδαγμα: τρεις ερμηνείες, μία γραφή και μία σκηνοθεσία, σύνολο τέσσερα παραδείγματα προς αποφυγήν. Δεν υπάρχουν δικαιολογίες. Εδώ μας αφαιρείται το δικαίωμα να μιλάμε έστω και για αποτυχία. Κατευθείαν στον κάλαθο ή στην πυρά.

Αγγελιοφόρος της Κυριακής

12 Ιανουαρίου 2003